

**Troballes
arqueològiques a
Son Morell Vell
(Muro)**

Margalida Castells
Carles Quintana
Bartomeu Salvà
Clara Valera

TROBALLEES ARQUEOLÒGQUES A SON MORELL VELL (MURO)

Margalida Castells

Carles Quintana*

Bartomeu Salvà**

Clara Valera

RESUM: Al llarg dels anys 1998 i 1999 es varen realitzar en quatre parcel·les, amb motiu d'activitats urbanístiques, successives cates de comprovació arqueològica a l'àrea coneguda com Son Morell Vell. Aquesta àrea es troba inclosa a la zona arqueològica 31/31, segons consta a la carta arqueològica realitzada pel Govern Balear; si bé en superfície no s'observaren restes d'estructures, s'evidenciaren fragments de ceràmica prehistòrica (del Talaiòtic Final), romana i medieval.

El que s'ha de destacar és la troballa d'algunes peces de ceràmica indígena amb característiques especials. D'entre aquestes la més singular és la part alta d'una olla amb decoració de pasta blanca i que desenvolupa tot un registre de figures geomètriques.

PALABRAS CLAVE: Mallorca, Talayótico, Cerámica pintada.

ABSTRACT: A series of archaeological tests were carried out on four small plots of land during 1998 and 1999, motivated by urban development activities in an area known as Son Morell Vell. Although no architectural remains had been conserved on the surface, pottery remains dating back to the late Talayotic, Roman and Medieval periods were located. The presence of native pottery with special characteristics was particularly interesting. The most unique item in this selection of pottery was a cooking pot decorated with a white band of geometrical figures.

KEY WORDS: Mallorca, Talayotic, painted pottery.

INTRODUCCIÓ

Al llarg dels anys 1998 i 1999 es varen realitzar en quatre parcel·les, amb motiu d'activitats urbanístiques, successives cates de comprovació arqueològica a l'àrea coneguda com Son Morell Vell. Aquesta àrea es troba inclosa a la zona arqueològica 31/31, segons consta a la carta arqueològica realitzada pel Govern Balear; si bé en superfície no s'hi observaren restes d'estructures, s'evidenciaren fragments de ceràmica prehistòrica, romana i medieval.

* Laboratori de Prehistòria de la UIB. Grup de Recerca Arqueobaleare <www.arqueobaleare.com>. E-mail: <arqueobaleare@uib.es>.

** Laboratori de Prehistòria de la UIB. Professor associat de la UIB <prehistoria2@hotmail.com>.

A més de la informació recollida a l'esmentada Carta Arqueològica, es disposava de diverses referències arqueològiques i històriques que, tot i sense precisar-ne la intensitat, confirmaven l'ocupació continuada d'aquestes terres al llarg dels segles: «A Son Morei, a banda i banda de carretera, hi ha restes que per la seva poca rellevància és impossible classificar [...]. La revisió dels camps de la zona donà com a resultat la constatació d'una gran dispersió de ceràmiques. La cronologia relàtica a què ens abocaren va dels períodes talaiòtics fins a l'època romana, donada la presència de materials fets a mà, amb tècnica indígena, materials ebusitans i importacions del nord d'Àfrica, com ara terra sigil·lada Africana i ceràmica de cuina de vora fumada. A la mateixa carretera hi ha una petita cova que per la seva escassa entitat seria del tot arriscat afirmar que va tenir una ocupació en època prehistòrica o antiga» (Cardell, Cau, Orfila 1994, 122).

Pel que fa a les informacions toponímiques i històriques, es poden esmentar algunes referències que confirmen l'ocupació islàmica i medieval catalana d'aquestes terres. En un document de 1339 apareix el terme Aumarell —també esmentat com Almarell— associat a una alqueria que confrontava amb el rafal de Vinromà (Alomar i Rosselló 1989, 258). D'aquesta alqueria no se'n coneixen els límits antics ni la localització de les cases, però el municipi conserva els topònims de Camí de Morell, creu de Morell i Pla de Morell (Alomar i Rosselló 1990, 183) i la Font de Son Morei (Alomar i Rosselló 1990, 36): «En el CBG 1356 hi figura una alqueria “dita antigament Benalmorell (pot ser Beni-al-Morell) de Mocalbirabico”, enigmàtic nom que podria tenir relació amb el de Morey» (Alomar, Rosselló 1989, 430).

El topònim podria estar lligat al cognom Morell, nom del cavaller cristià que s'instal·laria en aquestes terres arran de la conquesta. Segons les mateixes fonts, l'any 1232 les terres de Tanca i Morell passaren als Torrella, família benestant que s'instal·là a Muro, per donació del bisbe de Girona, amb el qual estaven emparentats. La referència més antiga d'aquesta nissaga es remunta als anys 1325 i 1327, anys en què Bernat Morell fou batlle reial (Alomar, Rosselló 1989, 95). L'any 1362 se cita «Guillem Morey jove» (Alomar, Rosselló 1989, 76). L'any 1397 apareix citat Bernat Morell, mostassaf de Muro (Alomar, Rosselló 1989, 106) i entre 1468 i 1492 Joan Morell i Guillem Morell apareixen un total de nou vegades a les llistes de batlles i mostassafs de Muro. Igualment, entre els murers representants del seu poble al Gran i General Consell i al Sindicat de Fora, entre els anys 1454 i 1516 apareixen amb freqüència Pere Morell, Joan Morell i Bernat Morell (Alomar i Rosselló 1989, 116-117). Una referència de 1511 assenyalava que Bernat Morell tenia terres dins el terme «Les Ribes», més endavant anomenades Son Morell, i que aquestes terres li pertanyien des de 1483 (III: 71-72). Una altra referència del mateix any recull el següent: «Bernat Morey caballero: tierras muy fructíferas llamadas Lo Cors, otras dos piezas de tierra, viña en el término de Morell y casas de Frígola en la villa» (Alomar, Rosselló 1989, 129).

LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

L'actuació arqueològica a l'entorn de Son Morell Vell, Muro (fig. 1), es va centrar en les parcel·les 327 i 270, tot i que la segona es troba actualment subdividida en tres (A, B i C). Els resultats dels sondeigs arqueològics, especialment de les cates de la parcel·la 270C, són l'objecte de la present comunicació.

El més destacable de tot el conjunt són cinc de les cates que es varen fer, localitzant en algunes d'aquestes troballes rellevants. En general en cada una de les cates es varen

localitzar restes similars. Encara que en una de les quals s'hi localitzà un mur i en una altra un retall a la roca, a més d'abundants restes ceràmiques, òssies i de carbons.

S'han d'esmentar algunes peces de característiques especials, ja que, tant pel que fa a les formes com a les pastes i decoració, són excepcionals en el món talaiòtic.

1. Parcel·la 327

En aquest solar es realitzaren dos sondeigs que, en ambdós casos, aportaren resultats negatius en tant que no varen aparèixer restes arqueològiques de certa magnitud que impedissin la continuació dels treballs, havent-s'hi documentat únicament algunes restes ceràmiques. Les cates són les següents:

1. La primera cata, de 2 x 2 metres, es va realitzar al cantó sud-oest del terreny. L'excavació dóna com a resultat tres nivells estratigràfics, però no s'observa cap estructura. El primer nivell superficial contenia algunes restes ceràmiques: quatre fragments amorfs de ceràmica a mà talaiòtica i tres fragments amorfs de ceràmica comuna feta a torn, dos dels quals es corresponien amb moments islàmics.

Sota aquest nivell en va aparèixer un de segon, que igualment va proporcionar restes ceràmiques en major quantitat: 27 fragments amorfs de ceràmica talaiòtica, un fragment de ceràmica sigil·lada romana, un fragment d'ansa d'àmfora romana, 59 fragments amorfs de ceràmica comuna feta a torn, un fragment de gerra tipus 3A (GRB) d'època islàmica i un fragment d'una forma tancada amb vidriat verd oliva d'època islàmica.

Sota el segon nivell, i fins a la roca mare, es va individualitzar un tercer nivell, en què es recuperaren els materials arqueològics següents: dinou fragments amorfs i tres anses de ceràmica a mà talaiòtica, un fragment de ceràmica sigil·lada romana, nou fragments amorfs de ceràmica comuna a torn, tres fragments de gerro islàmic tipus 4 (GRB), quatre fragments informes indeterminats islàmics i una peça cònica de pedra foradada a la part central, de funció indeterminada.

2. La segona cata se situà a l'exterior del terreny destinat a habitatge, a la cantonada sud-est d'aquest, i tenia unes dimensions d'1,5 x 1,5 metres. L'excavació mostrà únicament un nivell estratigràfic, amb restes ceràmiques: quatre fragments amorfs de ceràmica a mà i tres fragments amorfs de ceràmica comuna a torn. Sota aquest, i sense aparèixer cap estructura, aflorà la roca mare.

2. Parcel·la 270A

Es va decidir la realització de tres cates, totes elles de poca rellevància en tant que varen aparèixer únicament alguns fragments ceràmics que no varen permetre una contextualització clara dels nivells estratigràfics. Les cates són les següents:

1. La primera cata tenia unes dimensions d'1 x 1 metres i es va realitzar al sector nord-est del terreny, que, segons el projecte de construcció, es veia afectat per la remoció de terres. L'excavació donà com a resultat un sol nivell estratigràfic, amb algunes restes ceràmiques, en concret set petits fragments amorfs indeterminables de ceràmica a torn. Aquest nivell estratigràfic presentava una terra poc compacta, amb abundant component vegetal (arrels), i davall va aparèixer la roca mare.

2. La segona cata es realitzà al cantó sud-est del terreny afectat pel moviment de terres i tenia unes dimensions d'1 x 1 m. Igualment es va evidenciar un sol nivell estratigràfic, amb les mateixes característiques de la cata anterior i amb les restes arqueològiques següents: catorze fragments de ceràmica a mà talaiòtica, entre els quals hi havia una ansa, una vora i dues bases, i un fragment de ceràmica vidriada.

3. La tercera cata es plantejà al nord-est de la segona cata i tenia unes dimensions d'1,5 x 1,5 metres. En superfície es recuperaren diversos fragments ceràmics, que es corresponien amb

la vora i el cos d'una peça ceràmica de grans dimensions, feta a torn, de color ataronjat, allisada en ambdues cares i amb inclusions blanques i negres, identificada com a ribell tipus 9 GRB, així com un fragment de gerreta del tipus 3-B de GRB i part de la base, el cos i la vora d'una petita peça vidriada verda, en dinou fragments, que es va identificar com una «redoma» tipus 2 GRB vidriada en verd oliva, dels segles XII-XIII.

La cata mostrà únicament un nivell estratigràfic, una terra compacta de color marró, sota la qual va aparèixer la roca mare, i que va proporcionar els materials ceràmics següents: quinze fragments a mà d'època talaiòtica, entre els quals hi havia tres vores i 12 fragments amorfs, i 72 fragments de ceràmica a torn, entre els quals hi havia un petit fragment de sigil·lada romana; un fragment de safa tipus 1-II (GRB) vidriada en verd i manganès, datable al segle XI; 2 fragments de gerra tipus 3-A (GRB); 2 fragments de gerreta del tipus 3-B (GRB); un fragment de tapadora del tipus (GRB); fragment de ribell del tipus 9 (GRB), un fragment d'alfàbia del tipus 15 (GRB); un fragment ceràmic indeterminat islàmic i dos fragments ceràmics indeterminats d'època medieval cristiana. Així mateix es varen trobar altres 56 fragments de ceràmica comuna a torn de cronologia indeterminada.

3. Parcel·la 270B

Aquesta parcel·la presentava restes d'un habitatge de tipus rural, en estat ruïnós, composta per dues edificacions amb diverses habitacions cadascuna, i enfrontades deixant un espai central descobert. En superfície s'observaven diverses restes ceràmiques a torn, teules i elements arquitectònics diversos. També s'observà la roca mare aflorant en diversos punts. Ja que es pretenia la reforma d'aquesta casa, així com la realització de noves dependències annexes, es va decidir realitzar una cata de comprovació arqueològica a l'interior, amb unes dimensions de 2 x 2 metres.

Aquest sondeig va permetre documentar un nivell estratigràfic de terra marró fosca, poc compacta i amb abundant material ceràmic i pedres, sota el qual, a poca profunditat, va aparèixer la roca mare. Entre els materials recuperats destaquen 179 fragments amorfs de ceràmica comuna feta a torn, de pasta ataronjada i beix, a més de tres anses, setze fragments de base que es corresponen amb deu peces ceràmiques i dues vores. Així mateix es recuperaren divuit fragments de ceràmica vidriada, que corresponien a tres peces, sis fragments de metall, un petit fragment de vidre i una resta òssia. L'estudi d'aquests materials ceràmics aporta una datació medieval cristiana o moderna per a la unitat estratigràfica.

4. Parcel·la 270C

S'hi varen realitzar, successivament, un total de cinc cates així com una excavació extensiva de 9 x 5 metres, amb l'objectiu d'ubicar una piscina als voltants d'una casa unifamiliar ja existent. Les activitats arqueològiques varen treure a la llum interessants restes arqueològiques que varen fer traslladar progressivament la ubicació de l'esmentada piscina. Per això en el cas d'aquesta parcel·la hem decidit dividir la informació estratigràfica per una banda i la relacionada amb els materials documentats. Les cates són les següents:

CATA 1

A. Informació estratigràfica

En la primera de les cates, que es realitzà a l'est de la vivenda i tenia unes dimensions d'1,5 x 1,5 metres, les tasques d'excavació varen permetre documentar tres nivells estratigràfics, amb algunes restes ceràmiques i faunístiques, així com diverses

pedres agrupades i alineades formant un possible mur, segons consta a la fotografia i la planta. El nivell superficial, de color marró, bastant endurit i amb moltes pedres, presentava diverses restes ceràmiques i faunístiques.

En rebaixar aquest nivell superficial, s'observaren algunes pedres aliniades en direcció sud-oest - nord-est, que foren interpretades com un mur, a la marge occidental del qual es presentaven diverses pedres disposades irregularment i que probablement formaven part del mateix mur. Per definir millor aquest possible mur es va continuar l'excavació, observant-se per aquest motiu un segon nivell estratigràfic al costat est del mur. Es tractava d'una terra grisenca i fluixa, de textura arenosa. En una primera rebaixada de 5 cm el sediment no presentà gairebé materials arqueològics, però en una segona rebaixada s'hi varen observar diversos petits fragments de carbó aïllats entre si, així com materials ceràmics d'època talaiòtica i restes faunístiques: set fragments d'os d'ovicaprí i un de bòvid, així com dos fragments de mandíbula d'ovicaprí i una resta malacològica.

Igualment es va localitzar un tercer nivell estratigràfic, de coloració marró més rogenca i diversos fragments d'os (set restes òssies i una dent d'ovicaprí). La terra era bastant més compacta que la segona unitat estratigràfica i presentava pedres de petites dimensions.

Els treballs en aquesta cata s'interromperen sense documentar la roca mare, quan l'aparició del mur invalidà aquest sector per a la construcció de l'esmentada piscina.

B. Els materials documentats

El material arqueològic present en aquesta cata no és de gran rellevància per a l'estudi general del jaciment, així i tot farem un petit comentari al respecte. A la UE 1 hi ha un total de només cinc fragments, majoritàriament d'època moderna (gràfic 1), i només una sola peça talaiòtica, evidentment totalment descontextualitzada. En canvi a la UE 2, si bé la quantitat de fragments ceràmics és també molt baixa (quinze en total), almenys tots ells són peces fetes a mà. Entre aquestes destaca una vora d'olla, una base de gerra i una ansa, possiblement de *pithoide* (fig. 2, 2).

El comentari que es pot fer d'aquesta cata no es pot estendre gaire més del que hem dit. En tot cas hi ha una primera UE, la superficial, clarament remenada, segurament per l'arada, i amb peces de diferents èpoques. Pel que fa a la segona UE, només podem dir que presenta un material més o menys homogeni, que es concreta en fragments de ceràmica d'època talaiòtica. Encara que, a causa que només hi ha tres formes, i cap de les quals ben identificades, no se'n pot concretar més la cronologia. L'existència de pastes amb desgreixador vegetal ens fa pensar que possiblement es tracti de material del Talaiòtic Final, sense poder afinar més.

Així i tot si algun dia l'excavació es perllonga, és un dels millors llocs per continuar les excavacions, ja que en aquesta cata, i a la UE 2, a més de documentar-se només ceràmica talaiòtica, també s'hi va poder detectar un mur, i fauna d'ovicaprins. Això ens permet pensar que per ventura pot haver-hi més estructures i algun nivell *in situ*.

CATA 2

A. Informació estratigràfica

La segona cata, que es realitzà al costat sud de la vivenda, presentava unes dimensions d'1,50 x 1,50 metres. S'hi identificaren igualment tres nivells estratigràfics així com una estructura negativa, un retall de la roca a la part central, de forma ovalada, dins la qual es localitza UE 3 (fig. 3).

El nivell superior d'aquesta cata era una terra marró clara extremadament forta. El segon nivell, per altra banda, presentava una terra arenosa grisenca, amb abundant material arqueològic, així com restes faunístiques i nombroses pedres. Pel que fa a la fauna, destaca un fragment de mandíbula d'un oviceprí i una resta malacològica.

El sediment que es recuperà dins l'estructura ovalada abans descrita presentava una coloració grisenca, alguns petits fragments de carbó. Havent-se rebaixat 15 cm d'aquesta fosa, es va decidir prosseguir les tasques d'excavació en una altra cata.

B. Els materials documentats

Aquesta és una de les cates que presenta quantitats importants de material (113 fragments ceràmics), majoritàriament fet a mà. Així i tot les peces d'època moderna arriben fins a la darrera UE, demostrant-nos que tot és un remenat del qual no es pot extreure cap informació estratigràfica. Així i tot farem un petit resum de quines han estat les troballes.

Pel que fa a la UE 1, amb un total de 18 fragments, tenim que un 77% d'aquests corresponen a època moderna, un 11% a època talaiòtica, un 6% al segle XIX i un 6% a època romana (gràfic 2). Això ens mostra un clar predomini del material més modern, sent-ne causa el fet que sigui el nivell superficial de la cata.

La UE 2 en canvi mostra un panorama ben diferent, amb un 84% de fragments ceràmics del Talaiòtic, un 12% de púnics i un 12% de romans (gràfic 3). Això ens podria fer pensar que es tracta d'un nivell almenys enquadrat en un moment final de la Prehistòria. Però l'existència de ceràmica moderna al nivell de sota ens obliga a renunciar a escriure que es tracti d'un nivell ben situat estratigràficament. Així i tot hem presentat els únics fragments dibuixables, encara que tampoc no ens orientin cronològicament (fig. 4).

Finalment a la UE 3 s'hi trobà un 81% de material indígena, un 16% de romà i un 3% de modern (gràfic 4). La veritat és que no sabem si aquestes ceràmiques modernes hi entraren de forma accidental o no. Així i tot la seva existència ens fa ser molt prudents pel que fa a la interpretació estratigràfica de tota la cata. S'ha d'esmentar que al fons de la citada quadrícula s'hi localitzà un forat de forma ovalada que, amb tota seguretat, no és natural, encara que la seva interpretació ara per ara és difícil.

CATA 3

A. Informació estratigràfica

Al sud-est de la segona cata es va realitzar una tercera cata, més petita que les anteriors, tan sols d'un metre quadrat, però que va proporcionar interessants restes arqueològiques. Presenta una capa superficial estèril, de color marró, molt forta, sota la qual s'individualitzen dues unitats estratigràfiques. La primera de les quals es tracta d'un sediment gris més fluix que la capa superficial, de textura arenosa, i amb abundants restes ceràmiques.

Un segon nivell estratigràfic, per sota d'aquest primer, constituït per una capa de terra mesclada amb cendres i carbons, presentava ceràmica ennegrida, feta a mà.

L'excavació d'aquesta tercera cata es va interrompre en considerar-se que es podia tractar d'una llar i es va decidir continuar les tasques en un altre sector de la vivenda en construcció.

B. Els materials documentats

Sense cap dubte, la cata 3 és la que proporciona un major nombre de dades coherents arqueològicament parlant. Es troba dividida en dues UE, de les quals la inferior

(núm. 2), és la més interessant, ja que les ceràmiques que s'hi troben presenten un context que podria ser sincrònic.

Pel que fa a la UE 1, malgrat que la quantitat de fragments talaiòtics és molt gran respecte de la resta de produccions (gràfic 5); una vegada analitzades les formes, no s'han trobat semblances clares amb la ceràmica talaiòtica. Entre aquelles hi podem observar una peça amb vora exvasada, de boca tancada, amb un petit coll i cos globular; la seva forma podria indicar-nos que ens trobam davant un contenidor de líquids (fig. 2.1). La tipologia ens fa pensar que no es tracta d'una peça indígena. D'altra banda, hi ha una vora de parets rectes i llavi arrodonit, la qual presenta desgreixador vegetal, típic del Talaiòtic Final. Ens trobam davant una UE no fiable tant pel que fa a la cronologia com a l'origen dels materials.

Dins la UE 2, cal destacar la presència de cinc fragments que conformen part de la vora d'una peça, l'única feta a mà de la mostra amb decoració (fig. 4). Es tracta d'una peça de vora exvasada, amb un estrenyement que marca el coll i unes parets que es corben cap a l'exterior de l'eix central de la peça. La paret exterior del cos presenta una decoració geomètrica de motius lineals entrecreuats i triangles ratllats, separats, els diferents motius, per bandes horitzontals que els delimiten. L'exterior de la vora està també decorat amb dues bandes horitzontals, mentre que a l'interior de la mateixa vora hi ha restes de motius geomètrics de difícil definició, ja que la pintura ha desaparegut en molts d'indrets.

No és fàcil pronunciar-se, amb les poques dades de què disposem, tant contextuals com de la peça, al respecte d'un objecte tan singular. Tipològicament la vora no sembla enquadrar-se de manera clara dins els grups establerts per la ceràmica talaiòtica de Mallorca, i encara ho fa menys si tenim en compte que aquestes ceràmiques, pel que sembla, molt rara vegada porten decoració pintada. Tampoc no ha estat decisiva per aclarir aquest punt l'anàlisi de pastes.¹ Si la procedència és difícil de saber, no ho és menys la cronologia. Mancant un context clar, i sense poder guiar-nos per la cronologia relativa que ens podria proporcionar la UE superior, ja que sembla un *totum revolutum*, no podem donar cap data que sigui cent per cent fiable.

Juntament amb aquesta peça es va recuperar un ribell de grans dimensions (fig. 3, 1) amb vora engruixida per la part interna, de llavi pla i amb dues anses de perforació horitzontal en posició axial, i dues anses de perforació vertical, també en posició axial. Tampoc no es troben paral·lels significatius d'aquesta peça dins el món talaiòtic, si volem constatar que al jaciment del puig de sa Morisca es va localitzar un ribell (datat al segle IV aC) (Quintana 1999) que, malgrat no tenir una forma idèntica al nostre, és un dels escassos exemples de ribells indígenes.

CATA 4

En aquesta cata la poca qualitat de les troballes ens ha fet optar per una descripció general de tot el conjunt sense especificar quines han estat les troballes. Aquesta es va realitzar al cantó sud-oest de la vivenda, també presentava una superfície d'un metre quadrat i s'hi varen observar dos nivells estratigràfics: el primer nivell de sediment marró, molt endurit, proporcionà dos fragments amorfs de ceràmica talaiòtica, un fragment amorf de ceràmica de vernís negre i cinc fragments amorfs de ceràmica comuna feta a torn de

¹ L'anàlisi, l'ha portada a terme M. Àngel Cau, de l'Equip de Recerca Arqueomètrica de la Universitat de Barcelona (ERAUB).

cronologia indeterminada. Sota aquest nivell, es va trobar un sediment argilós de color marró més obscur, molt compacte, també amb algunes restes arqueològiques: tres fragments amorfs de ceràmica comuna feta a torn, un os i una mandíbula d'ovicaprí. En rebaixar el nivell, es va localitzar la roca mare.

CATA 5

En aquesta cata hem fet el mateix que en l'anterior pels mateixos motius. La darrera cata d'aquest solar tenia unes dimensions d'1 x 1 metres i es va realitzar al sud de la cata 4. S'hi observà un sol nivell estratigràfic, de color marró i de poca potència, ja que en alguns punts no s'arribà als 5 cm, que presentava abundant component orgànic —arrels molt petites— i alguns materials arqueològics. Davall, va aparèixer la roca mare. Les restes arqueològiques recuperades en aquesta cata foren dos fragments amorfs de ceràmica a mà talaiòtica, un fragment de ceràmica vidriada en verd d'època medieval cristiana i una dent d'ovicaprí.

CONCLUSIONS

L'excavació de Son Morell Vell, pensam que almenys ha servit per confirmar que en aquest indret hi ha un jaciment de certa importància. De fet aquest lloc s'estén a banda i banda de la carretera, encara que com ja s'ha esmentat en altres escrits les restes visibles són de poca rellevància (Cardell, Cau, Orfila 1994, 122). Així i tot en aquesta mateixa publicació es fa esment a la troballa de ceràmiques de factura molt variada, però sobretot talaiòtica, ebusitana i romana, entre les quals es destaquen les produccions romanes del nord d'Àfrica (Cardell, Cau, Orfila 1994, 122).

Per una altra banda les tasques de cultiu de la zona, possiblement amb arades que arriben a força profunditat, no han permès documentar gaire bé nivells arqueològics dignes de tal nom. La majoria de les restes localitzades a les diferents UE, ens demostren que ens trobam per regla general davant uns nivells barrejats cronològicament, per l'efecte del llaurat dels camps. Ara bé això no ens ha de fer pensar que no s'hagi pogut concretar quin fou el moment de màxima activitat d'aquest indret, que sense cap dubte fou el període talaiòtic, com ens ho demostra que el 82% del total del material es pugui enquadrar en aquests moments (gràfic 7). Ara bé, des d'aquí per definir més clarament cronologies concretes, sense portar a terme més excavacions, és molt difícil.

Per la ceràmica punicoebusitana i romana que s'hi ha trobat, es pot pensar que aquest lloc fou ocupat almenys fins a època romana, sense determinar en quin moment.

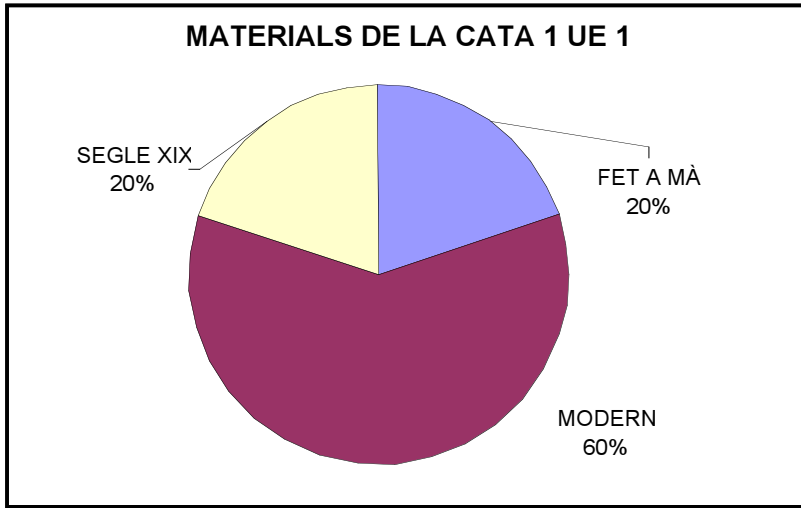
Pel que fa a les restes d'estructures localitzades, poca cosa podem dir. Hi ha un mur sense unes característiques que el puguin identificar en cap moment, i molt menys quan ens referim al «retall» de la cata 2.

Ara bé, sense cap dubte sí que hi ha un material de característiques clarament excepcionals, ens referim a les peces de la cata 3. Aquestes localitzacions a més, dins un dels pocs contextos clarament indígenes, ens fan retornar un poc la reflexió sobre la importància d'aquest jaciment. Pareix ser que són unes peces, sobretot la peça 13 (fig. 4), realment excepcionals. El tipus de cocció a temperatures més elevades del que és normal en les ceràmiques talaiòtiques, ens fa pensar que es podria tractar d'un producte d'importació.

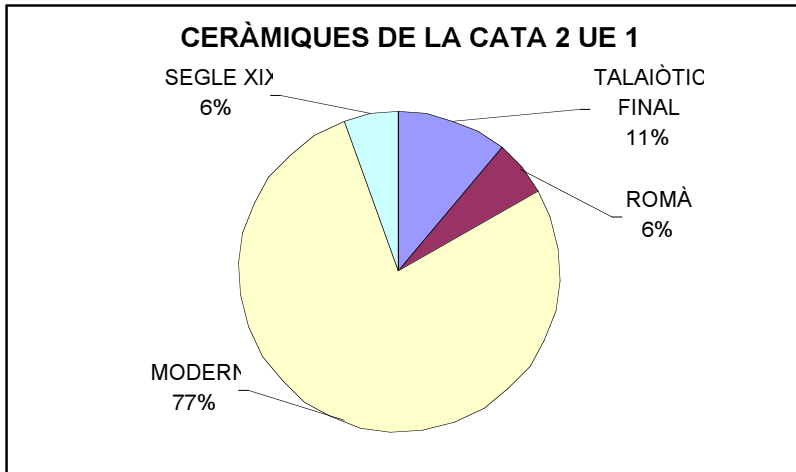
Per concloure, ens agradaria recalcar un aspecte molt concret, ens referim a la importància de la recollida exhaustiva de materials de tota cronologia als jaciments arqueològics no urbans. Fins no fa gaire les restes d'època moderna, i també les dels segles XIX i XX es tiraven directament. Això pensam que ha estat un gran error, ja que aquesta feina ens pot permetre observar la intensificació, no tant de l'ocupació del camp com a lloc d'habitació, sinó més aviat com a explotació agrícola. És a dir, i com alguns de nosaltres ja han afirmat en altres ocasions, pareix ser que en un moment encara no concretat, però que voltaria entorn del segle XVIII, es produeix una clara intensificació de l'explotació del món rural mallorquí (Salvà et al. 2001, 189-190) (Servera et al., e.p.). Aquesta evidència es reflectiria amb una presència sobtada de materials d'aquesta cronologia escampats pels camps de Mallorca. A més, aquestes peces gairebé sempre corresponen a escudelles i gerres, estris clarament associables a transport i consum de menjar per part dels treballadors del camp. Fins i tot pareix evident, com més material es va estudiant, que no hi ha presents els atuells amb els quals es cuinava, com serien les greixoneres, olles, etc. Ens pareix que aquesta darrera afirmació encara no ha de passar de ser més que una simple hipòtesi, que s'ha d'anar confirmant amb el pas del temps i com més materials es vagin estudiant.

BIBLIOGRAFIA

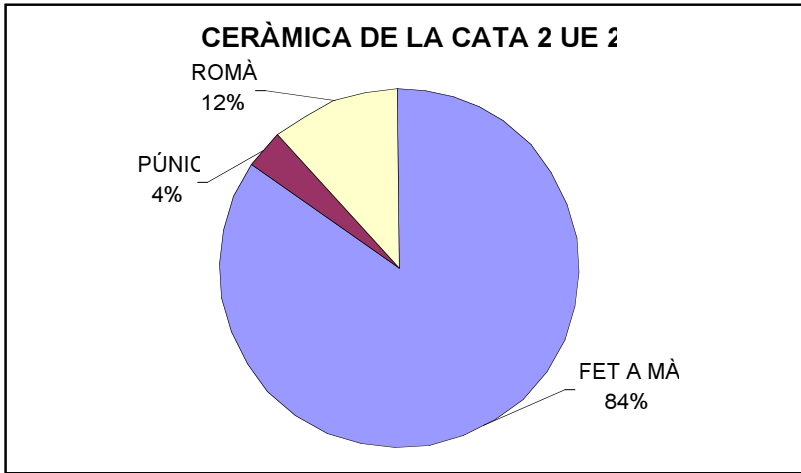
- ALOMAR, G. (1994): «El terme de Muro-Llubí en els temps de l'Islam. Anys de l'Era Cristiana entre el 902 i el 1229», a Alomar, G. [et al.]: *Història de Muro*, volum I (De la prehistòria a 1229). Ajuntament de Muro. Muro: 137-223.
- ALOMAR, G.; ROSSELLÓ, R. (1989): *Història de Muro*, volum III (1350-1516). Ajuntament de Muro. Muro.
- (1990): *Història de Muro*, volum II (1229-1349). Ajuntament de Muro. Muro.
- ALOMAR, G. [et al.] (1994): *Història de Muro*, volum III. (De la prehistòria a 1229). Ajuntament de Muro. Muro.
- CARDELL, J.; CAU, M. A.; ORFILA, M. (1994): «La Prehistòria i l'Antiguitat». A: Alomar, G. [et al.]: *Història de Muro*, volum I (De la prehistòria a 1229). Ajuntament de Muro. Muro: 21-128.
- CASTELLS, M.; VALERA, C. (1999): *Memòria de les excavacions de Son Morell Vell (Muro)*. Inèdit. Consell Insular de Mallorca.
- QUINTANA (1999): «El jaciment protohistòric del puig de sa Morisca: consideracions preliminars», *Mayurqa* 25: 139-157.
- SALVÀ, B.; QUINTANA, C.; CALVO, M.; FORNÉS, J.; GARCIA, J.; JUNCOSA, E.; GUERRERO, V. M. (2001): «Freqüentacions esporàdiques de la naveta "T" dels Closos de can Gaià», a *I Jornades d'Estudis Històrics Locals de Felanitx (Felanitx 2000)*: 187-200.

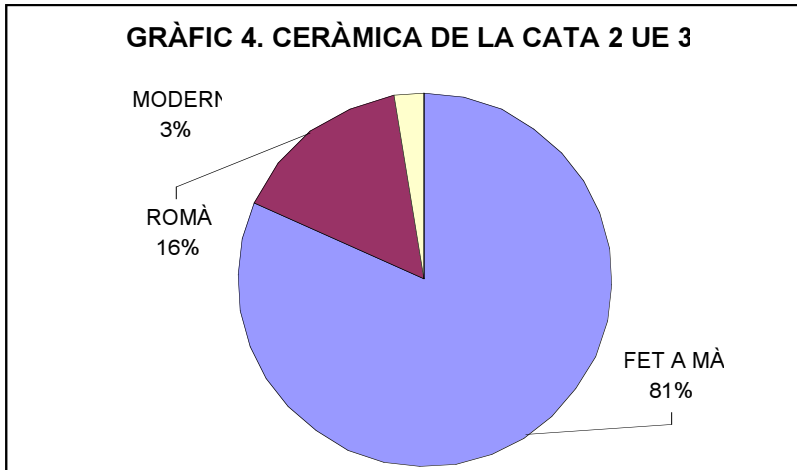
G. 1. Materials de la cata 1. UE 1.

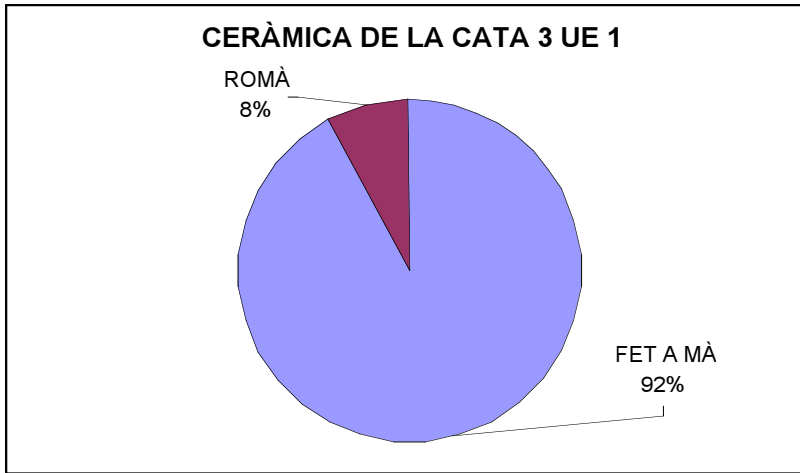
G. 2. Materials de la cata 2. UE 1.

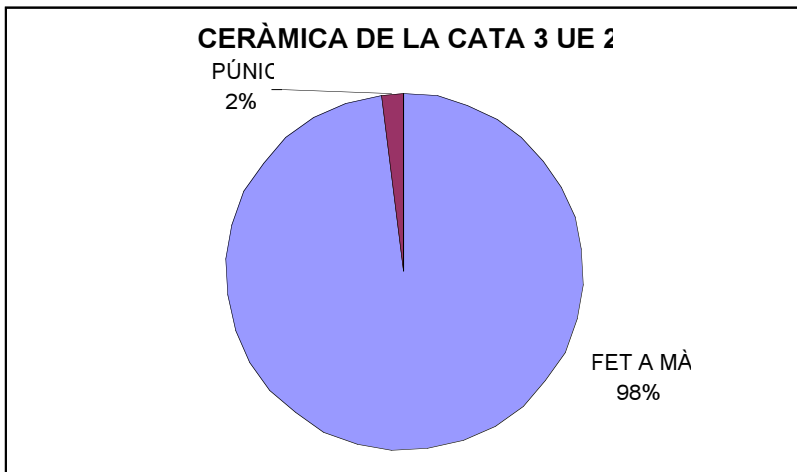
G. 3. Materials de la cata 2. UE 2.

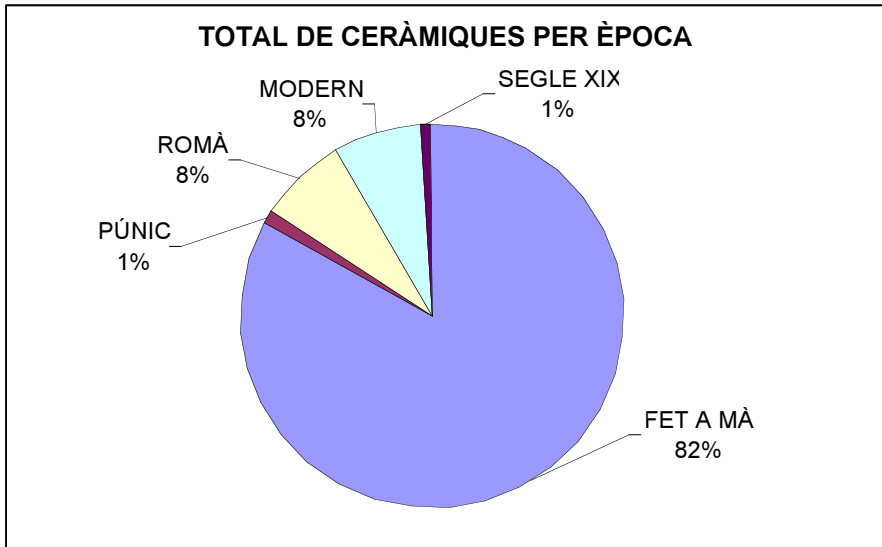
G. 4. Materials de la cata 2. UE 3.

G. 5. Materials de la cata 3. UE 1.

G. 6. Materials de la cata 3. UE 2.

G. 7. Materials de Son Morell Vell, cates 1, 2 i 3 de la parcel·la 270C.

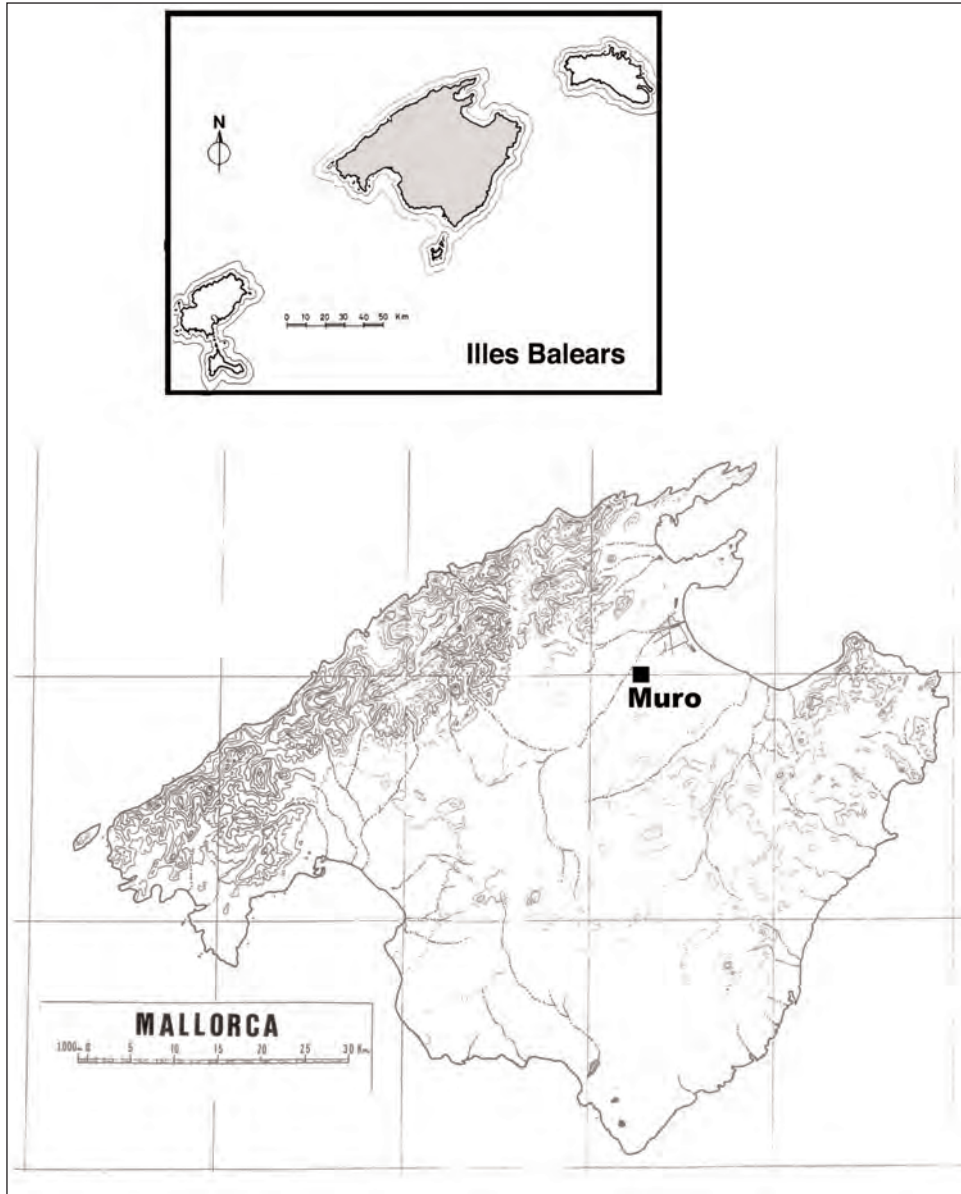

Fig. 1. Situació de Son Morell Vell (Muro).

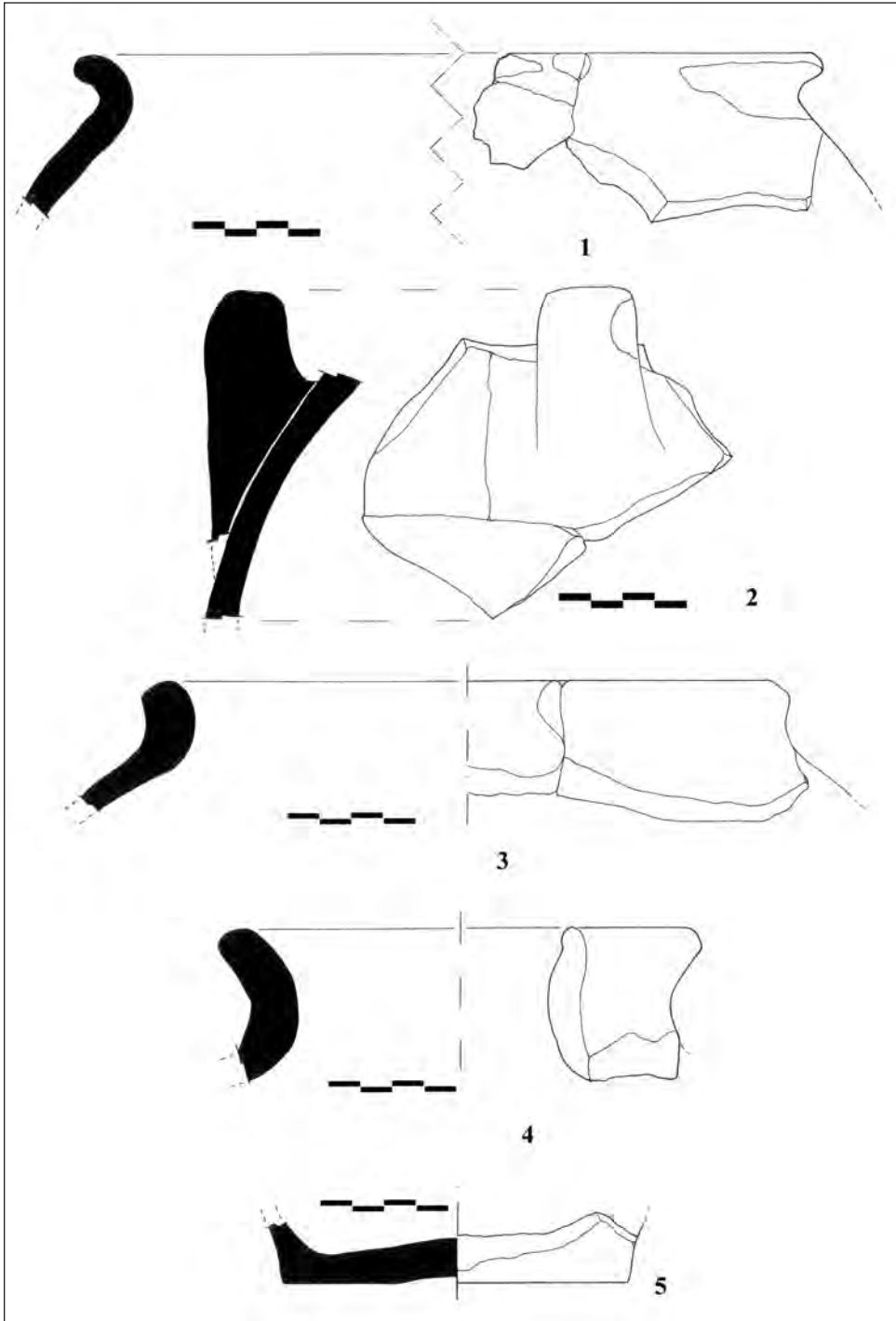

Fig. 2. Els materials de la cata 1.

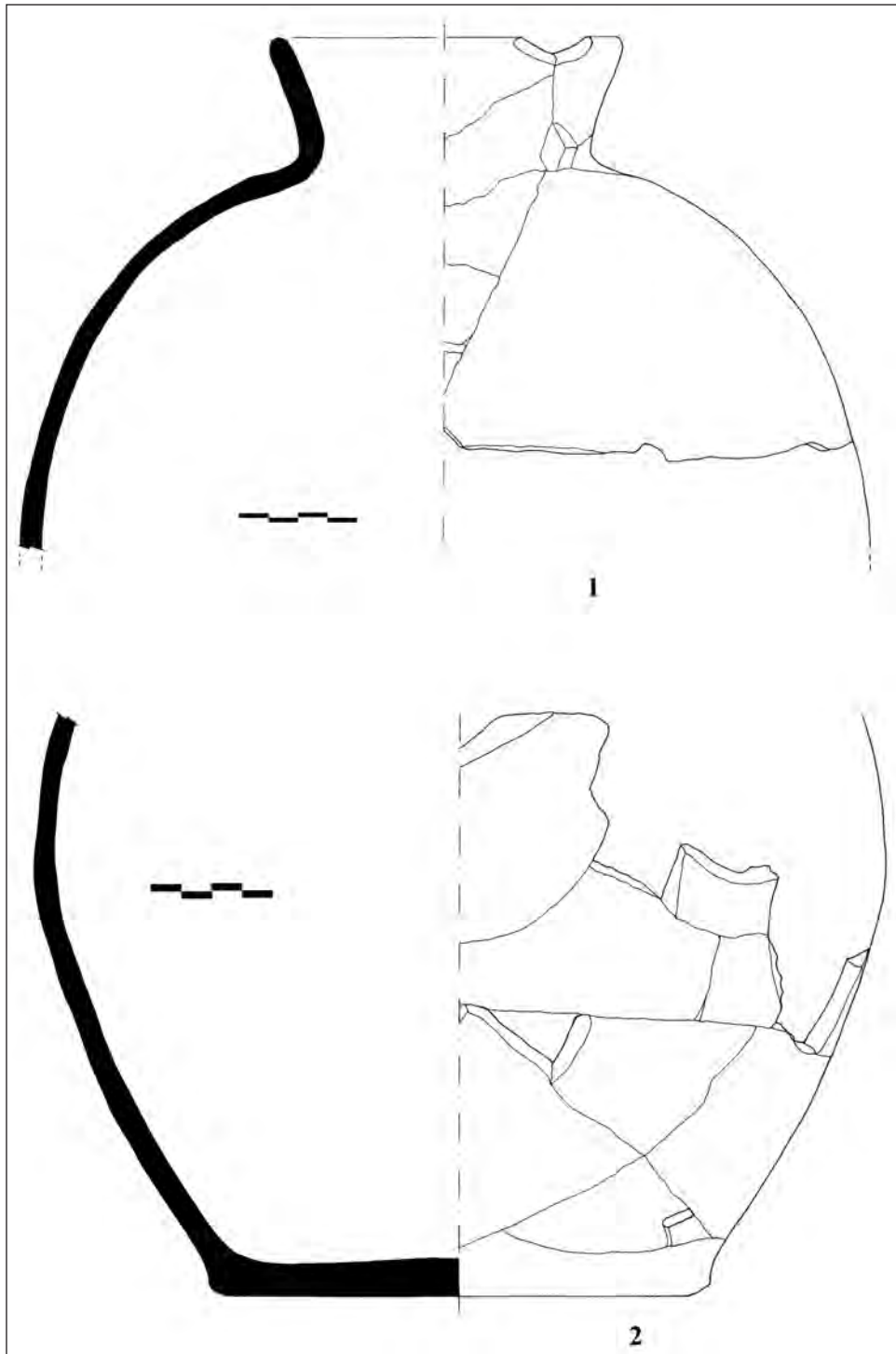

Fig. 3.

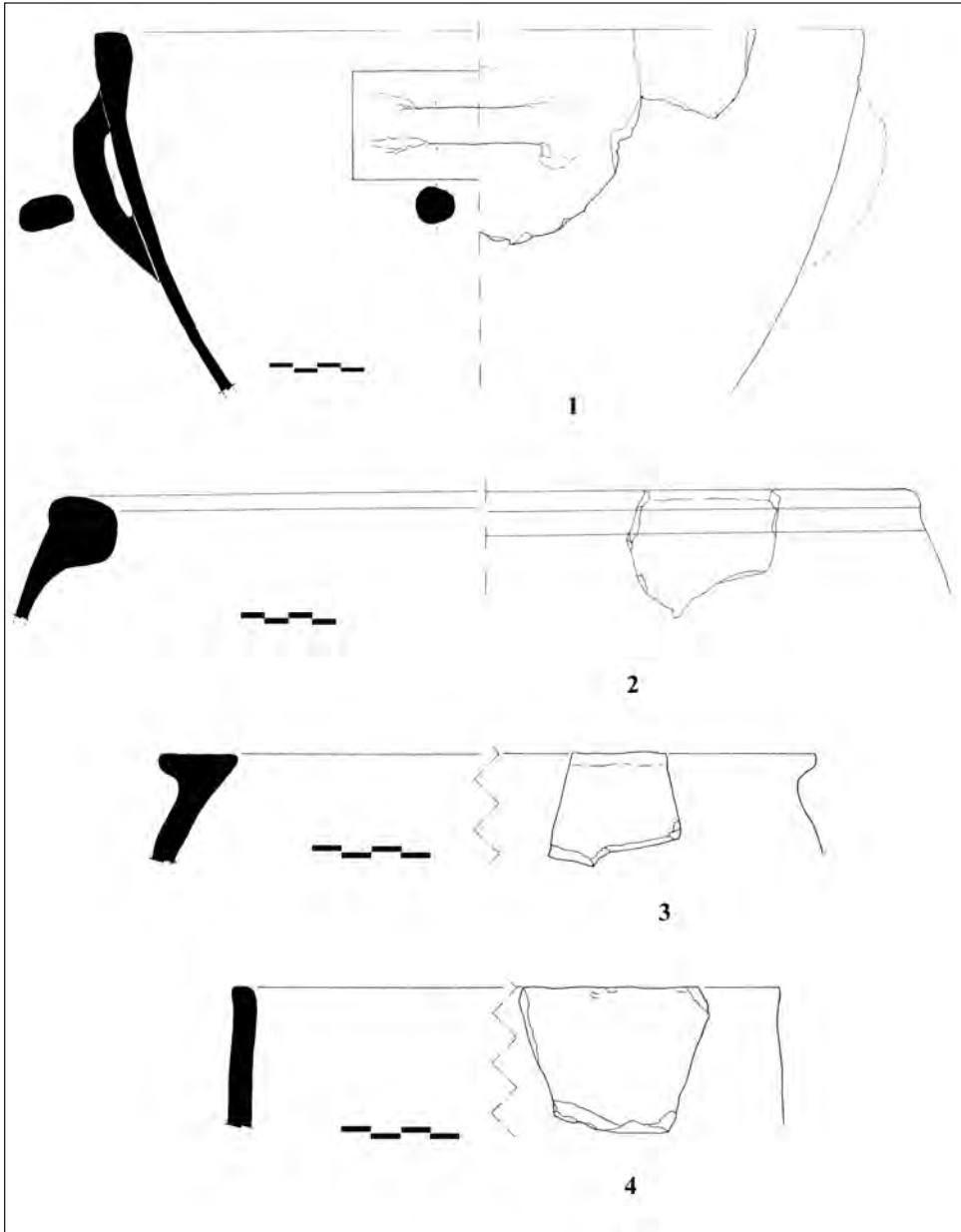

Fig. 4.

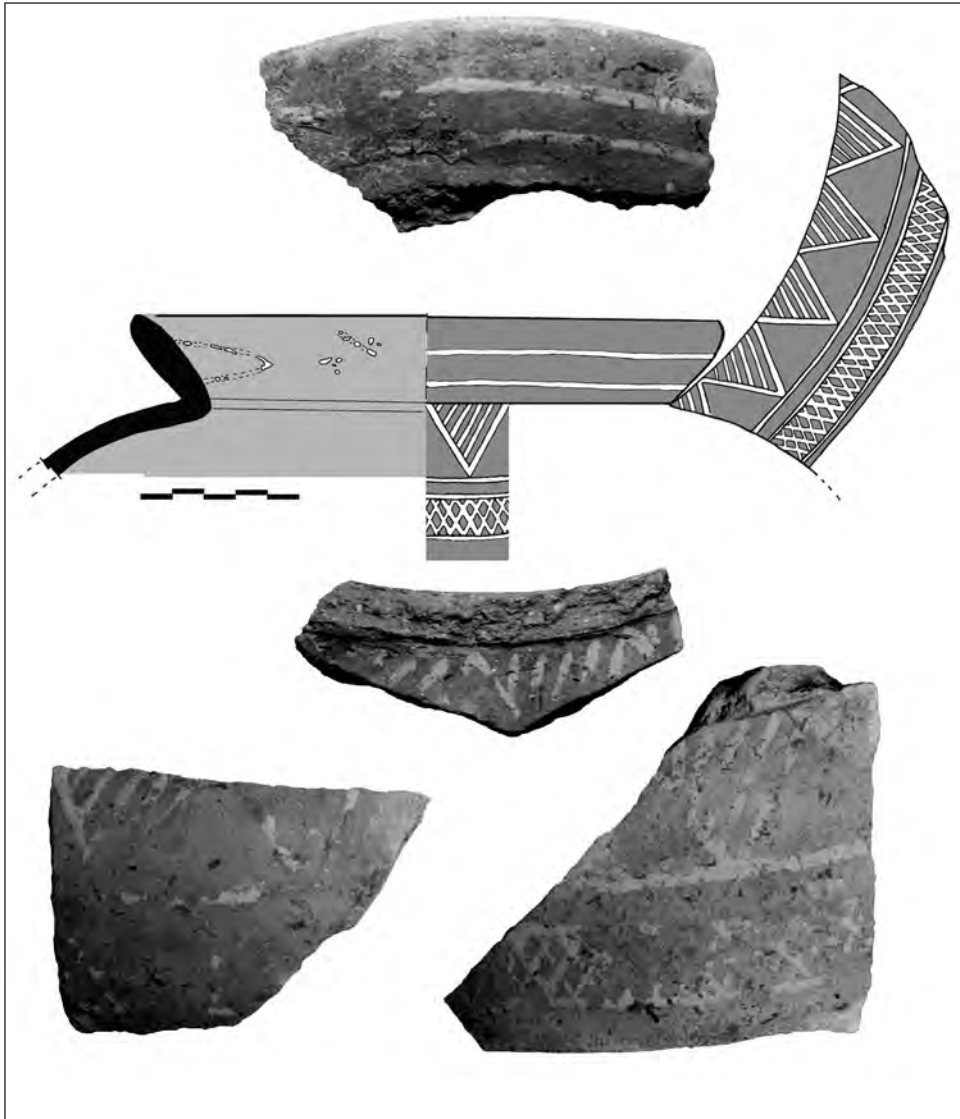

Fig. 5. Ceràmica amb decoració pintada.